

การอนุรักษ์ย่านบางรักเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

นาย ธิป ศรีสกุลไชยรักษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-347-282-7
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

28 ๒๕.ย. 2547

I 199 384 32

CONSERVATION OF BANG-RAK AREA FOR CULTURAL TOURISM

Mr. Thip Srisakulchairak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-347-282-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การอนุรักษ์ย่านบางรักเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โดย นาย ชิป ศรีสกุลไชยรัก

สาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยจิติ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยจิติ)

..... กรรมการ
(นาย อักกพล พุกพะสน)
(ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

ธิป ศรีสกุลไชยรัก : การอนุรักษ์ย่านบางรักเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
(CONSERVATION OF BANG-RAK AREA FOR CULTURAL TOURISM)

อ. ธีปรีक्षा ผ.ศ. ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยจิติ ; 186 หน้า. ISBN 947-374-282-7

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการอนุรักษ์ที่เน้นการอนุรักษ์ทางด้านกายภาพและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจกิจกรรมหนึ่งที่มีผลต่อกายภาพและวัฒนธรรมของบริเวณนั้นๆ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้โครงการอนุรักษ์สำเร็จได้

ย่านบางรัก เป็นย่านประวัติศาสตร์ย่านหนึ่งในกรุงเทพมหานคร และจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่าพื้นที่มีคุณค่าเพียงพอต่อการอนุรักษ์และพัฒนา จึงทำการศึกษาย่านบางรักโดยกำหนดพื้นที่ศึกษา 0.175 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นบริเวณที่มีอาคารเก่าและยังคงมีรูปแบบการอยู่อาศัยแบบชุมชนเก่าปรากฏอยู่ หลังจากการศึกษาความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์พบว่า ในอดีตบางรักมีลักษณะเด่นทางด้านการค้าขาย และเป็นที่พักอาศัยของชุมชนต่างชาติ 3 กลุ่ม มีวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่สืบเนื่องมาจากศาสนา และจากการศึกษา สำรวจและวิเคราะห์สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา พบว่าความสำคัญในด้านต่างๆ ในอดีตของพื้นที่ศึกษายังคงอยู่ทั้งทางด้านกายภาพและวัฒนธรรม และมีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์จึงควรส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย แต่เนื่องจากการท่องเที่ยวขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อสภาพชุมชน และความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ จึงได้ทำการศึกษาความพร้อมของพื้นที่ศึกษาด้านการท่องเที่ยว และประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว ภายหลังจากการศึกษาพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษา คือการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงได้ทำการเสนอแนะแนวนโยบายการอนุรักษ์-พัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งทางด้านกายภาพและวัฒนธรรม โดยมีพื้นฐานความคิดมาจาก แนวคิดในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน , การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์
สาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

427 41260 25 : MAJOR ARCHITECTURAL

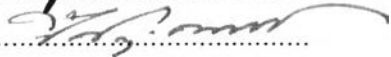
KEY WORD: CONSERVATION / TOURISM / BANGRAK / CULTURAL TOURISM / SUSTAINABLE DEVELOPMENT

THIP SRISAKULCHAIKAK : CONSERVATION OF BANG-RAK AREA FOR CULTURAL TOURISM. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PRINRAJ KHANJANUSTHITI, D.Phil. 186 pp. ISBN 974-347-282-7

Architectural and Urban Conservation is an essential composite of the conservation process : emphasizing in both physical and cultural aspects. Tourism is one major economic activities that has impacts on physical and cultural aspects. The study is combination of conservation and tourism concepts: on the basis that tourism can support the achievement of “Conservation”

The study started from site survey in order to select the study area. It was found that “Bangrak”, one of historic areas in Bangkok, is qualified and valuable for conservation and development. The geographical scope of the study was 0.175 sq.km. The area covered old buildings and communities with original living styles. Historically speaking, Bangrak was an outstanding commercial area and inhabited by 3 different ethnic and religious groups, which possessed their own culture. The analysis of site-observation indicated physical and cultural importance of the study area, as well as its potential for tourism development. Consequently, the study emphasized conservation for tourism. However, due to the fact that tourism produces impacts on physical aspects and lifestyle of the community, the preliminary study for tourism development of the study area was done, and followed by types of tourism resources of the study area. The major outcome for the appropriate tourism character within the study area was “Cultural tourism”. Finally, the study recommended the policies for conservation and sustainable development both physical and cultural aspects, based on architectural and urban conservation, cultural tourism and sustainable development.

Department   Architecture
 Field of study   Architecture
 Academic year   2000

Student’s signature.....
 Advisor’s signature .....
 Co-advisor’s signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ศาสตราจารย์ ผุสดี ทิพทัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัยจูติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดต่างๆ ในการอนุรักษ์และการวิจัยด้วยคติตลอดการศึกษาที่ผ่านมา และคุณอังกพล พงกษะวัน ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ได้ให้คำแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และคุณณรงค์ พิระภิญโญ เจ้าหน้าที่ผังเมือง 6 สำหรับคำแนะนำด้านกฎหมาย และมาตราการที่เหมาะสม จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือจากผู้ที่อยู่อาศัยทุกท่านในย่านบางรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณวิथा เรสดี (กรรมการอาวุโสของชุมชนฮารูณ), พระศรีวรภรณ์ (เจ้าอาวาสวัดสวนพลู) และคุณพ่อตำรวจ กิจสำเร็จ (เจ้าอาวาสวัดอาสนวิหารอัสสัมชัญ) ที่เป็นตัวแทนของพื้นที่และผู้ให้การสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่โรงแรมโอเรียนเต็ล เพื่อนๆทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสิทธิศักดิ์ อรุณเรืองสวัสดิ์ สำหรับรูปแสดงทัศนียภาพ และคุณปิยนุช สุวรรณศิริ(เปี้ยก) สำหรับรูปการ์ตูนในแผนที่แสดงเส้นทางการท่องเที่ยว

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา นายไชยรัก ศรีสกุลไชยรัก มารดา นางนุชนารถ แซ่เฮ็ง และพี่ๆทุกท่านซึ่งได้แก่ นายผดุง ศรีสกุลไชยรัก, นางธนา ยศตระกูล และนางสาวธันณี ศรีสกุลไชยรัก ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆด้านแก่ผู้วิจัยเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนที่.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	3
1.5 ขั้นตอนและวิธีการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 การทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	9
2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว.....	9
2.1.2 ประเภทการท่องเที่ยว.....	10
2.1.3 ความสำคัญของการท่องเที่ยว.....	12
2.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยว.....	14
2.2 วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว.....	16
2.3 ผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว.....	17
2.3.1 ผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมทางด้านลบ.....	17
2.4 ผลกระทบทางกายภาพที่เกิดจากการท่องเที่ยว.....	19
2.4.1 ผลกระทบทางกายภาพในระดับเมืองและระดับอาคารสถาปัตยกรรม.....	19
2.4.2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อลักษณะหรือระดับในการอนุรักษ์.....	21
2.5 การอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว.....	22
2.5.1 ความหมายของการอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว.....	23
2.5.2 วิธีการหรือแนวคิดในการอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว.....	25
2.6 หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	28

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3 ประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของพื้นที่ศึกษา.....	29
3.1 ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา.....	29
3.1.1 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในช่วงรัชกาลที่ 1- 3 (พ.ศ. 2325 – 2394).....	29
3.1.2 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลางในช่วงรัชกาลที่ 4-6 (พ.ศ. 2394 – 2468).....	31
3.1.3 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลายในช่วงรัชกาลที่ 7- ปัจจุบัน (พ.ศ. 2469 – 2543).....	35
3.2 วิวัฒนาการทางกายภาพ.....	37
3.3 สรุป.....	40
4 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	41
4.1 ด้านที่ตั้ง การปกครอง และสภาพภูมิประเทศ.....	41
4.2 ด้านกรรมสิทธิ์ที่ดินและการครอบครอง.....	42
4.3 ด้านสภาพสังคม-เศรษฐกิจ.....	44
4.3.1 ประชากรและแนวโน้มการขยายตัวของประชากร.....	44
4.3.2 โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม.....	45
- การศึกษา-ศาสนา.....	45
- อาชีพ-รายได้.....	45
- การบริการทางสังคม.....	47
4.4 ด้านสภาพกายภาพ.....	50
4.4.1 การใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	50
4.4.2 ที่ว่าง ที่สาธารณะ และพื้นที่ที่ไม่เกิดประโยชน์.....	50
4.4.3 ระบบสาธารณูปโภค.....	53
4.4.4 ระบบคมนาคม และการจราจร.....	55
- ปริมาณการจราจร.....	56
4.4.5 สถาปัตยกรรม.....	58
4.5 สภาพ และภูมิทัศน์ใน 3 ส่วนย่อยของพื้นที่ศึกษา.....	64
4.5.1 สภาพและบรรยากาศใน 3 ส่วนย่อยของพื้นที่ศึกษา.....	64
4.5.2 บรรยากาศทางเดินและมุมมองในพื้นที่ศึกษา.....	68
- มุมมอง.....	69
4.6 ด้านวัฒนธรรม-ประเพณี.....	71
5 ตลาดการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	73
5.1 ตลาดการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครและย่านบางรัก.....	73
5.1.1 จำนวนและการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยว.....	73
5.1.2 ฤดูกาลท่องเที่ยว.....	75

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
5.1.3	กลุ่มเป้าหมาย..... 75
5.1.4	วัตถุประสงค์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว..... 75
5.1.5	ความคิดเห็น ความต้องการ และภาพลักษณ์ในมุมมองของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่ศึกษา..... 82
5.2	ทรัพยากรการท่องเที่ยว..... 84
5.2.1	ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้าน/ประวัติศาสตร์..... 84
5.2.2	ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม/ ประเพณี..... 89
6	ความพร้อมของพื้นที่ศึกษาด้านการท่องเที่ยว..... 90
6.1	ความพร้อมด้านการสัญจรและการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคม..... 90
6.1.1	การคมนาคมทางบก..... 90
6.1.2	การคมนาคมทางน้ำ..... 90
6.1.3	การเชื่อมโยงกับระบบขนส่งมวลชนอื่นๆ..... 94
6.2	ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน..... 94
6.3	ความพร้อมด้านบริการ..... 96
6.4	การเปิดรับของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา..... 102
6.4.1	ความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยเรื่องการท่องเที่ยว..... 102
6.4.2	ความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยเรื่องการอนุรักษ์..... 102
7	การกำหนดแนวนโยบายอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม..... 103
7.1	แนวคิด(Concept) ในการอนุรักษ์ย่านบางรักเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม..... 103
7.2	รูปแบบการท่องเที่ยว..... 104
7.3	แนวนโยบายหลักควบคุมการอนุรักษ์ – พัฒนาด้านกายภาพ..... 105
7.3.1	แนวคิดในการอนุรักษ์ด้านกายภาพ..... 105
7.3.2	แนวทางควบคุมพื้นที่โดยรวมด้านผังเมือง..... 105
	1. การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน..... 105
	2. ระบบคมนาคม เส้นทางสัญจร และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจราจร..... 106
7.3.3	แนวทางการปรับปรุงพื้นที่โดยรวมด้านภูมิทัศน์..... 113
7.3.4	มาตรการกำกับการอนุรักษ์พื้นที่โดยรวม..... 116
7.3.5	แผนโครงการในการอนุรักษ์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวด้านกายภาพระดับพื้นที่บริเวณย่อย..... 120
	- ประเภทโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์..... 120
	- ประเภทโครงการบูรณะซ่อมแซม-เปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยอาคาร..... 132
	- ประเภทโครงการรื้อถอน-ก่อสร้างใหม่..... 144

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
7.4 แนวนโยบายการอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม.....	152
7.4.1 แนวความคิดในการอนุรักษ์ด้านวัฒนธรรม.....	152
7.4.2 แนวทางการอนุรักษ์-ส่งเสริมวัฒนธรรม และฟื้นฟูวัฒนธรรม งานประเพณี-เทศกาลต่างๆ.....	152
7.4.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่.....	154
7.4.4 แนวทางการให้ความรู้ – การศึกษา.....	155
7.4.5 แผนโครงการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว.....	156
7.5 แนวทาง – ข้อเสนอแนะในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ.....	156
7.5.1 ทูทุนการพัฒนา.....	157
7.5.2 รูปแบบการบริหารจัดการ.....	157
7.5.3 ด้านการตลาด.....	160
7.6 นำเสนอเส้นทางเดินเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	160
7.6.1 เส้นทางที่ 1 ทางเดินชมเต็มรูปแบบ.....	160
7.6.2 เส้นทางที่ 2 เชื่อมโยงกับการสัญจรทางน้ำ.....	161
8 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	164
8.1 บทสรุป.....	164
8.2 ข้อเสนอแนะ.....	165
รายการอ้างอิง.....	166
ภาคผนวก.....	169
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม (เครื่องมือที่ใช้).....	170
ภาคผนวก ข. ผลสำรวจจากแบบสอบถาม.....	175
ภาคผนวก ค. ผลการสัมภาษณ์-สอบถาม ผู้นำชุมชน โดยกำหนดแยกพื้นที่ศึกษาออกเป็น 3 ส่วน.....	182
ภาคผนวก ง. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่ง (พ.ศ. 2538).....	185
ประวัติผู้เขียน.....	186

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 2.1 บทบาทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	28
ตาราง 3.1 แสดงแผนที่วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยแบ่งตามช่วงเวลา ความหนาแน่นของอาคาร ที่ว่าง และ โครงข่ายคมนาคม.....	39
ตาราง 4.1 ประมาณการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตบางรัก.....	44
ตาราง 4.2 ระดับการศึกษาของผู้อยู่อาศัยในเขตบางรัก.....	45
ตาราง 4.3 อาชีพของผู้อยู่อาศัยในเขตบางรัก.....	46
ตาราง 4.4 ระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัยในเขตบางรัก.....	46
ตาราง 4.5 ปริมาณขยะมูลฝอยที่จัดเก็บได้ในเขตบางรัก.....	53
ตาราง 4.6 รายชื่อและปี พ.ศ. ของอาคารในพื้นที่ศึกษาที่ได้รับรางวัลอนุรักษ์ดีเด่นจากสมาคม สถาปนิกสยาม.....	58
ตาราง 5.1 การประมาณการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ โดยใช้อัตราขยายตัว เฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.32 ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547.....	74
ตาราง 5.2 การประมาณการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในย่านบางรักโดยใช้อัตราขยายตัว เฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.32 ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2547.....	74
ตาราง 5.3 วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนในย่านบางรัก.....	75
ตาราง 5.4 ระบบขนส่งที่นักท่องเที่ยวใช้เดินทางมายังย่านบางรัก.....	76
ตาราง 6.1 สรุปรายชื่อร้านอาหารระดับภัตตาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	97
ตาราง 6.2 แสดงประเภทสินค้า และจำนวนร้านค้าในพื้นที่ศึกษา.....	98

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ 1.1 ขั้นตอนการศึกษา.....	5
แผนภูมิ 7.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในย่านบางรัก.....	104
แผนภูมิ 7.2 ภาพรวมขั้นตอนการบริการจัดการของพื้นที่.....	158

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 3.1 วัดอัสสัมชัญหลังแรก บริเวณสวนกล้วย.....	30
รูปที่ 3.2 เปรียบเทียบระหว่างอดีต-ปัจจุบัน บริเวณปากซอยโอเรียนเต็ล.....	32
รูปที่ 3.3 เปรียบเทียบระหว่างอดีต-ปัจจุบัน บริเวณถนนเจริญกรุง ตลาดบางรัก.....	33
รูปที่ 3.4 ภาพถ่ายย่านโรงแรมโอเรียนเต็ล “บ้านฝรั่ง” ตึกทางซ้ายของภาพคือ โรงแรมโอเรียนเต็ล ส่วนตึกถัดมาคือตึกอิสเอเชียติก จำกัด และทางขวามือด้านบนคือบริเวณอาสนวิหาร อัสสัมชัญและ โรงเรียนอัสสัมชัญ.....	34
รูปที่ 3.5 แผนที่แสดงประเภทอาคารแยกตามวัสดุ พ.ศ. 2468.....	37
รูปที่ 3.6 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่ศึกษาปี พ.ศ. 2508.....	37
รูปที่ 3.7 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่ศึกษาปี พ.ศ. 2529.....	38
รูปที่ 3.8 ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณพื้นที่ศึกษาปี พ.ศ. 2542.....	38
รูปที่ 4.1 ทศนียภาพบริเวณพื้นที่ศึกษาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา.....	42
รูปที่ 4.2 การประกอบอาชีพภายในซอย เจริญกรุง 40.....	47
รูปที่ 4.3 การประกอบอาชีพภายในซอย เจริญกรุง 38.....	47
รูปที่ 4.4 การประกอบอาชีพภายในซอย เจริญกรุง 42/1.....	47
รูปที่ 4.5 การประกอบอาชีพบริเวณริมถนน เจริญกรุง.....	47
รูปที่ 4.6 คนในชุมชนช่วยทำความสะอาดพื้นที่.....	55
รูปที่ 4.7 ตำแหน่งการติดตั้งถังดับเพลิงในชุมชนฮารูณ.....	55
รูปที่ 4.8 การจราจรในช่วงเย็นบริเวณลานหน้าอาสนวิหารอัสสัมชัญ.....	56
รูปที่ 4.9 การจราจรในช่วงเย็นบริเวณซอยเจริญกรุง 40 (ซอยโอเรียนเต็ล).....	56
รูปที่ 4.10 วัดสวนพลู.....	58
รูปที่ 4.11 อาสนวิหารอัสสัมชัญ.....	58
รูปที่ 4.12 มัสยิดฮารูณ.....	58
รูปที่ 4.13 ภูมิไม้ในวัดสวนพลู.....	59
รูปที่ 4.14 ห้างอุตสาหกรรมไทยในครัวเรือน.....	59
รูปที่ 4.15 โรงแรมโอเรียนเต็ล.....	59
รูปที่ 4.16 อาคารศุลกสถาน.....	59
รูปที่ 4.17 ตึกอิสเอเชียติก และอาคารแพร์ธรรม.....	59
รูปที่ 4.18 กัศตาคาร เดอะไชน่า เฮาส์.....	59
รูปที่ 4.19 ห้างโอเรียนเต็ลเพลส.....	59
รูปที่ 4.20 ลักษณะบ้านไม้ในชุมชนฮารูณ.....	60
รูปที่ 4.21 ลักษณะบ้านไม้ในชุมชนฮารูณ.....	61
รูปที่ 4.22 ลักษณะบ้านไม้บริเวณที่อยู่อาศัยของชาวคริสต์.....	61
รูปที่ 4.23 การตกแต่งหน้าร้านที่แสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์ทางศาสนา.....	62
รูปที่ 4.24 เจดีย์ที่อยู่ในเขต โรงเรียนวัดสวนพลู.....	62

สารบัญรูปภาพ(ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 4.25 พระพุทธรูปด้านเสาธงภายใน โรงเรียนวัดม่วงแค.....	62
รูปที่ 4.26 ชุมประตู่ทางเข้าวัดม่วงแค.....	62
รูปที่ 4.27 ชุมประตู่ทางเข้าวัดสวนพลู.....	62
รูปที่ 4.28 รูปปั้นพระแม่บริเวณโถง บันได โรงเรียนอัสสัมชัญ.....	62
รูปที่ 4.29 รูปปั้นพระแม่บนระเบียงคาเฟ่ โรงเรียนอัสสัมชัญ.....	62
รูปที่ 4.30 การตกแต่งร้านค้าที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ของศาสนา โดยการใ้รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ ทางศาสนา.....	63
รูปที่ 4.31 ทางเข้าชุมชนฮารูณ.....	65
รูปที่ 4.32 ผู้อาศัยในพื้นที่ศึกษาชาวคริสต์รอรับขบวนแห่.....	66
รูปที่ 4.33 ขบวนแห่ในช่วงประเพณีทางศาสนา.....	66
รูปที่ 4.34 บรรยากาศทางเดินภายในชุมชนฮารูณ.....	69
รูปที่ 5.1 ทางสัญจรด้านหลังอาสนวิหารอัสสัมชัญ.....	77
รูปที่ 5.2 บรรยากาศและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เพลิดเพลินกับร้านค้าริมถนนเจริญกรุง.....	81
รูปที่ 5.3 บรรยากาศบนถนนซอยเจริญกรุง 40.....	81
รูปที่ 5.4 บรรยากาศบนถนนซอยเจริญกรุง 42/1.....	81
รูปที่ 5.5 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในบริเวณอาคารศาลกสถาน.....	81
รูปที่ 5.6 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในบริเวณ Node ของนักเรียนในพื้นที่และผู้อยู่อาศัยชาวคริสต์.....	81
รูปที่ 5.7 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเดินผ่านบริเวณ ส่วนที่พักอาศัยของชาวคริสต์.....	81
รูปที่ 6.1 ป้ายเตือนนักท่องเที่ยวที่ติดตั้งในพื้นที่ศึกษา.....	95
รูปที่ 6.2 กัดดาการ์ เคอะไชน่า เฮาส์.....	96
รูปที่ 6.3 ร้านถั่งไต้.....	96
รูปที่ 6.4 บรรยากาศภายในร้านฮาโมนิค.....	96
รูปที่ 6.5 ร้านบะหมี่เกี๊ยวนายหามาน.....	97
รูปที่ 6.6 ลักษณะป้ายที่ติดตั้งโดยหน่วยงานกรุงเทพมหานคร.....	99
รูปที่ 6.7 ลักษณะป้ายที่ติดตั้งโดยคนในพื้นที่ บริเวณวัดสวนพลู.....	101
รูปที่ 6.8 ป้ายในวัดสวนพลู.....	101
รูปที่ 6.9 ป้ายในชุมชนฮารูณ.....	101
รูปที่ 7.1 ตำแหน่งการติดตั้งป้ายร้านค้าในปัจจุบัน.....	114
รูปที่ 7.2 การเสนอแนะตำแหน่งการติดตั้งป้ายร้านค้า.....	114
รูปที่ 7.3 รูปแบบป้ายร้านขายนาฬิกาหว่าซัน.....	115
รูปที่ 7.4 ป้ายบอกสถานที่สำคัญที่ติดตั้งโดยหน่วยงานกรุงเทพมหานคร.....	115
รูปที่ 7.5 ป้ายบอกสถานที่สำคัญที่ติดตั้งโดยหน่วยงานคนในพื้นที่ / เจ้าของสถานที่.....	115
รูปที่ 7.6 รูปแบบป้ายแสดงข้อมูลต่างๆของสถานที่สำคัญ ชนิดป้ายขึ้น.....	116
รูปที่ 7.7 รูปแบบป้ายแสดงข้อมูลต่างๆของสถานที่สำคัญ ชนิดป้ายติดผนัง.....	116

สารบัญรูปภาพ(ต่อ)

	หน้า
รูปที่ 7.8 รูปแบบป้ายแสดงข้อมูลต่างๆของสถานที่สำคัญ ชนิดป้ายติดตั้งพื้น.....	116
รูปที่ 7.9 ด้านหน้าทางเข้าชุมชนฮารุณ.....	122
รูปที่ 7.10 ทักษณียภาพการปรับปรุงด้านหน้าทางเข้าชุมชนฮารุณ.....	122
รูปที่ 7.11 บริเวณถนนซอยด้านข้างโรงแรมโอเรียนเต็ล.....	123
รูปที่ 7.12 ทักษณียภาพการปรับปรุงบริเวณถนนซอยด้านข้างโรงแรมโอเรียนเต็ล.....	124
รูปที่ 7.13 บริเวณถนนซอยด้านหน้าอาคารห้าง โอเรียนเต็ลเพลส.....	126
รูปที่ 7.14 ทักษณียภาพการปรับปรุงบริเวณถนนซอยด้านหน้าอาคารห้าง โอเรียนเต็ลเพลส.....	126
รูปที่ 7.15 บริเวณสุสานมัศยิดฮารุณ.....	130
รูปที่ 7.16 ทักษณียภาพการปรับปรุงบริเวณสุสานมัศยิดฮารุณ.....	130
รูปที่ 7.17 บริเวณท่าเรือ โอเรียนเต็ล.....	134
รูปที่ 7.18 ทักษณียภาพการปรับปรุงบริเวณท่าเรือ โอเรียนเต็ล.....	134
รูปที่ 7.19 ทักษณียภาพการการบูรณะอาคารศาลกษัตริย์.....	136
รูปที่ 7.20 ตึกอิสเฮเซียติก และบริเวณลาน โถงด้านหน้าตึก.....	139
รูปที่ 7.21 ทักษณียภาพการบูรณะตึกอิสเฮเซียติก และบริเวณลาน โถงด้านหน้าตึก.....	140
รูปที่ 7.22 ผังการใช้งานเดิมของอาคาร โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.....	141
รูปที่ 7.23 ผังการปรับเปลี่ยนการใช้งานของอาคาร โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.....	141
รูปที่ 7.24 สภาพห้องแถวด้านหน้าถนนเจริญกรุงในปัจจุบัน.....	142
รูปที่ 7.25 ทักษณียภาพแนวทางการบูรณะห้องแถวด้านหน้าถนนเจริญกรุง.....	143
รูปที่ 7.26 พื้นที่บริเวณด้านหน้าสถานทูตฝรั่งเศส อยู่ใกล้กับชุมชนฮารุณ.....	146
รูปที่ 7.27 ทักษณียภาพโครงการก่อสร้างศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และพื้นที่ส่วนรวมใน การบริหารจัดการของคนในพื้นที่ศึกษา.....	146
รูปที่ 7.28 พื้นที่บริเวณที่พักชาวคริสต์ในปัจจุบัน.....	149
รูปที่ 7.29 ทักษณียภาพโครงการก่อสร้างชุมชนคาทอลิก.....	149
รูปที่ 7.30 รูปแบบชุมชนประจวบในอดีตที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ของศาสนากับผู้อยู่อาศัย.....	150
รูปที่ 7.31 ภาพลักษณ์ความไม่น่าเชื่อถือของ Booth นำเที่ยวทางน้ำบริเวณท่าเรือวัดม่วงแค.....	159
รูปที่ 7.32 ภาพลักษณ์ความไม่น่าเชื่อถือของ Booth นำเที่ยวทางน้ำบริเวณซอยโรงแรมโอเรียนเต็ล.....	159

สารบัญแนบที่

	หน้า
แผนที่ 1.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	4
แผนที่ 4.1 ที่ตั้งพื้นที่ศึกษา.....	41
แผนที่ 4.2 กรรรมสิทธิในการถือครองที่ดิน.....	43
แผนที่ 4.3 ตำแหน่งที่ตั้งสถานบริการสังคม.....	49
แผนที่ 4.4 การใช้ที่ดิน.....	51
แผนที่ 4.5 แสดงตำแหน่งของที่ว่าง.....	52
แผนที่ 4.6 ตำแหน่งที่ตั้ง โทรศัทพ์สาธารณะ ถึงขยะ คับเพลิงมือถือ.....	54
แผนที่ 4.7 การคมนาคม สัญจร.....	57
แผนที่ 4.8 แสดงพื้นที่ย่อย 3 ส่วนของพื้นที่ศึกษา.....	64
แผนที่ 4.9 แผนที่ย่อยชุมชนฮารูณ.....	65
แผนที่ 4.10 แสดงตำแหน่งจุดรวม Node ของคนในพื้นที่ศึกษาและภาพบรรยากาศ.....	67
แผนที่ 4.11 แสดงตำแหน่งและมุมมองจากทางเข้าถนนซอยด้านหน้าพื้นที่.....	70
แผนที่ 5.1 เส้นทางสัญจร-จำนวนนักท่องเที่ยว.....	78
แผนที่ 5.2 แสดงตำแหน่งจุดรวม Node ของนักท่องเที่ยว.....	79
แผนที่ 5.3 แสดงตำแหน่งจุดรวมของ Node ทั้งผู้ที่อยู่ในพื้นที่ และนักท่องเที่ยว.....	80
แผนที่ 6.1 การเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคม ทางบก-ทางน้ำ.....	91
แผนที่ 6.2 การเชื่อมโยงโครงข่ายการคมนาคมรถประจำทาง และรถประจำทางปรับอากาศ.....	92
แผนที่ 6.3 การเชื่อมโยงโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนอื่นๆ.....	93
แผนที่ 6.4 ตำแหน่งป้ายต่างๆในพื้นที่ศึกษา.....	100
แผนที่ 7.1 แนวทางการใช้ที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว.....	109
แผนที่ 7.2 แนวทางการจัดเส้นทางเดินเท้า.....	110
แผนที่ 7.3 แนวทางการจัดระเบียบจราจรในพื้นที่ศึกษา.....	111
แผนที่ 7.4 แนวเส้นทางสัญจรเพื่อป้องกันปัญหาการจราจร.....	112
แผนที่ 7.5 แสดงตำแหน่งพื้นที่การควบคุมกฎหมายในพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน.....	118
แผนที่ 7.6 แสดงการเสนอแนะตำแหน่งพื้นที่การควบคุมกฎหมายของพื้นที่ศึกษาในอนาคต.....	119
แผนที่ 7.7 ผังปรับปรุงบริเวณด้านหน้าทางเข้าชุมชนฮารูณ.....	121
แผนที่ 7.8 ผังปรับปรุงบริเวณถนนซอยด้านหน้าอาคารห้างโอเรียนเต็ลเพลส.....	125
แผนที่ 7.9 ผังการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณซอยเจริญกรุง 40.....	128
แผนที่ 7.10 ผังการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณซอยเจริญกรุง 42/1.....	128
แผนที่ 7.11 ผังการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสุสานมัสยิดฮารูณ.....	129
แผนที่ 7.12 ผังการบูรณะอาคารศาลกสถาน.....	136
แผนที่ 7.13 แสดงผังอาคารตึกอีสเชยด์คัก.....	137
แผนที่ 7.14 ผังการบูรณะตึกอีสเชยด์คัก และบริเวณลานโล่งด้านหน้าตึก.....	139

สารบัญแนที่(ต่อ)

	หน้า
แนที่ 7.15 ผังโครงการก่อสร้างศูนย์ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และพื้นที่ส่วนรวมในการ บริหารจัดการของคนในพื้นที่ศึกษา.....	145
แนที่ 7.16 ผังโครงการก่อสร้างชุมชนคาทอลิก.....	148
แนที่ 7.17 ผังพื้นที่ศึกษาภายหลังการดำเนินการตามแผนโครงการในการอนุรักษ์พื้นที่ เพื่อการท่องเที่ยวด้านกายภาพ.....	151
แนที่ 7.18 เส้นทางที่ 1 ทางเดินชมเต็มรูปแบบ.....	162
แนที่ 7.19 เส้นทางที่ 2 เชื่อมโยงกับการสัญจรทางน้ำ.....	163